

secme hikáyeler

ÖMER SEYFETTİN

ANTİK

SEÇME HİKÂYESLER

Ömer Seyfettin

ANTİK DÜNYA KLASİKLERİ
Aralık 2017

D İ Y E T

Dar kapısından başka girecek aydınlık hiçbir yeri olmayan dükkânında, tek başına, gece gündüz kıvılcımlar saçarak çalışan Koca Ali, tıpkı kafese konmuş terbiyeli bir aslanı andırıyordu. Uzun boylu, iri pençeli, kalın pazılı, geniş omuzlu bir pehlivandı.

On yıldır bu karanlık mağara içinde, ham demirden dövdüğü kılıç namluları bütün Anadolu'da, bütün Rumeli'de serhat boylarında büyük bir nam kazanmıştı. Hatta İstanbul'da bile yeniçeriler, satın alacakları kamaların, büyük, uzun kılıçların üstünde onun damgasını arıyorlardı. O, çeliğe çifte su vermesini biliyordu.

Uzun kılıçlar değil, yaptığı kısacık bıçaklar bile iki kat olur, kırılmazdı. "Çifte su vermek" sanatı, yalnız ona has bir sırdı. Yanına çırak almaz, kimse ile konuşmaz, dükkânından dışarı çıkmaz, sürekli çalışırdı. Bekârdı. Yakını, akrabası yoktu. Memleketin yabancısıydı. Kılıçtan, demirden, çelikten, ateşten başka söz bilmez, pazarlığa girişmez, müşterileri ne verirse onu alırdı. Yalnız savaş zamanları ocağını söndürür, dükkânının kapısını kilitler, kaybolur, savaştan sonra meydana çıkardı.

Şehirde ona ait birçok hikâye söylenirdi. Kimi, "cellat elinden kaçmış bir çelebi", kimi "sevgilisi öldüğü için vakitsiz dünyaya küsmüş bir garip" derdi. Siyah güzel gözlerinin yüksek bakışından, kibar tavrından, gururlu hareketlerinden, düzgün sözlerinden onun öyle sıradan bir adam olmadığı belliydi. Ama kimdi? Nereliydi? Nereden gelmişti? Bunları bilen yoktu. Halk kendisini seviyordu. Şehirde böyle meşhur bir ustanın bulunması herkes için ayrı bir kıvançtı.

"Bizim Ali..."

"Bizim koca usta..."

“Dünyada eşi yoktur..”

“Zülfikar’ın sırrı ondadır.” derlerdi.

Koca Ali, en kalın, en katı demirleri mısır yaprağı gibi incelten, kâğıt gibi yumuşatan sanatını kimseden öğrenmemiş, kendi kendine bulmuştu. Daha on iki yaşındayken, sert bir beylerbeyi olan babasının başı vurulmuş, öksüz kalmıştı.

Amcası çok zengindi. Debdebeli bir vezirdi. Onu yanına aldı. Okutmak istedi.

Belki devlet katında yetiştirecek, büyük makamlara çıkacaktı. Fakat “başkasına minnettar kalmak” ihtimali Ali’nin yüreğini sızlatıyordu. “Ben kimseye eyvallah etmeyeceğim.” dedi. Bir gece amcasının konağından kaçtı.

Serseri bir insan gibi dağlar, tepeler, dereler aştı. İsmi bilmediği memleketler dolaştı. Sonunda Erzurum’da ihtiyar bir demircinin yanına girdi. Otuz yaşına kadar Anadolu’da uğramadığı şehir kalmadı. Ekmeğini taştan çıkardı. Alnının teriyle kazandı. Çok çalıştı. Benzersiz işler meydana getirdi.

Pek az kazanca kanaat etti. Para için değil, sanatı, sanatının zevki için çalışıyordu. “Çeliğe su vermek” onun aşkıydı. Ali Usta gönüllü olarak, savaşa gittiği zamanlar yeniçerilerin, sipahilerin, sekbanların ağzından işinin methini duydukça tadı dille anlatılmaz manevi bir zevk duyardı.

Ölünceye kadar böyle hiç durmadan çalışırsa, daha birkaç bin gaziye kırılmaz kılıçlar, kalkanları parçalayan çelik kılıçlar, zırhları kesen ağır bıçaklar yapacaktı.

Bunu düşündükçe gülümser, tatlı tatlı yüreği çarpar, ruhundan kopan bir hareketle örsünün üzerinde milyonlarca kıvılcımlar tutuştururdu.

“Tak!”

“Tak, tak!”

“Tak, tak!”

İşte bugün de sabah namazından beri durmadan on saat uğraşmıştı. Dövdüğü eğri namluyu örsünün yanındaki su fıçısına daldırdı. Ocağının sönmeye başlayan ateşine baktı. Çekici bırakan eliyle terlerini sildi. Kapıya döndü.

Karşiki mescitte acı acı akşam ezanı okunuyor, bacasının tepesindeki yuvada leylekler sonsuz bir takırtı koparıyorlardı. İkinci abdesti daha duruyordu. Yalnız ellerini yıkayıp kuruladı. Kollarını indirdi. Dışarı çıktı. Kapısını iyice çekti. Kilitlemeye gerek görmedi.

Uzun meydandan mescide doğru yürüdü... Şehrin kenarındaki bu küçük camiye hep fakirler gelirdi. Minaresi, sokağa bakan küçük bir pencereydi. Müezzin buradan başını çıkarır, ezanı okurdu.

Koca Ali, mescide girince her zamankinden fazla kalabalık gördü. Normal zamanlarda üç kandil yakılırken, bu akşam Ramazan gibi bütün kandiller yanmıştı. Daha namaz safları dizilmemişti. Kapının yanına çöktü. Yanında alçak sesle konuşanların sözlerine istemeye istemeye kulak kabarttı. Konya'dan iki garip dervişin geldiğini, yatsı namazına kadar *Mesnevi* okuyacaklarını duydu.

Akşam namazı kılınıp bittikten sonra cemaatin bir kısmı çıktı. Koca Ali yerinden oynamadı. Zaten biraz başı ağrıyordu. “*Mesnevi* dinler, açılırım!” dedi. Büyük bir huşu içinde, iki garip dervişin ruhu ürperten nağmeleriyle kendinden geçti.

Her âşık gibi onun kalbinde de bir heyecan, bir coşma yeteneği vardı. En küçük bir sebeple coşardı. Manasını anlamadığı bu dilin manevi uyumu, onun sakin kanını, sular altında saklı derin bir girdap gibi kaynattı.

Her tarafı sebepsiz bir sarsıntı ile titriyor, sökülmez bir hıçkırık boğazına takılır gibi oluyordu. Yatsı namazını kıldıktan sonra mescitten çıkınca, doğrudan dükkânına giremedi. Yürüdü. Uykusu yoktu. Ilık, yıldızlı bir yaz gecesi idi.

Samanyolu, sarı altın tozundan sonsuz bir bulut gibi göğün bir tarafından diğer tarafına uzanıyordu. Yürüdü, yürüdü.

Şehirden mandıralara giden yolun geçtiği tahta köprüde durdu. Kenara dayandı.

Geniş derenin dibine yansıyan yıldızlar, nurdan çakıl taşları gibi parlıyor, şırıldıyordu. Kenardaki karanlık top söğütlerde bülbüller ötüyordu. Daldı, gitti. Saatlerce kımıldamadı. Dinlediği nağmelerin ruhunda kalan uyumlarını duyuyor, tıpkı mescitteki gibi kendinden geçiyordu. Ansızın arkasından bir ses, “Kimdir o?” diye bağırdı.

“...”

Daldığı tatlı hayalden uyandı. Döndü. Köprünün diğer tarafında iki üç karaltı ilerliyordu.

Düşünmeden cevap verdi:

“Yabancı yok!”

“Kimsin?”

“Ali...”

“Hangi Ali?”

“...”

Gölgeler yaklaştı. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar:

“Koca Ali... Koca Ali be!..”

“...”

“Sen misin Ali Usta?”

“Benim!..”

“Ne arıyorsun bu saatte buralarda?”

“Hiç...”

“Nasıl hiç? Suya çekicini mi düşürdün yoksa!..”

“!..”

Bunlar şehir subaşısının adamları, dizdarlardı.

Nöbetçi olarak geziyorlardı. Ne cevap vereceğini şaşırды. Geceleri afyon yutan bu serseriler, namuslu insanların gözünde hırsızlardan, uğursuzlardan daha korkunçtu. Kendilerinden başka dışarıda gezen

birisini yakaladılar mı, dayaktan canını çıkartırlardı. Ama ona kötü davranamadılar. Dizdarbaşı, “Ali Usta sen deli mi oldun?” dedi.

“Yok.”

“Gece yarısına yakın, hatta yatsıdan sonra, sokakta, hele böyle şehir kenarında kimsenin dolaşmasına ağamızın razı olmadığını bilmiyor musun?”

“Biliyorum.”

“İyi, ne arıyorsun buralarda?”

“Hiç...”

“Nasıl hiç?”

“...”

Koca Ali yine cevap vermedi. Dizdarlar onun namuslu bir adam olduğunu biliyorlardı.

Hırpalamadılar. Yalnız, “Haydi, evine git, dolaşma.” dediler.

Geldiği yollardan hızlı hızlı dönen Koca Ali, ruhunda az önce dinlediği nağmeyi tekrarlıyordu. Bülbüller keskin keskin ötüyor, uzaktan mandıraların köpekleri havlıyorlardı. Sokakta hiç kimseye rastlamadı.

Dükkânının önüne gelince durdu. Bacasının üstündeki leylek uyumamış, kefenli bir hayal gibi ayakta duruyordu. Kapısı aralıktı. Çıkarken sıkı sıkıya kapadığını hatırlayıp “Tuhaf, rüzgâr açmış olacak.” dedi.

Dükkânında örsü ile çekicinden başka değerli bir şeyi yoktu. Bunlar da çalınmaya değmezdi. Kimsenin işine yaramazdı ki hırsız, aşırnak zahmetine girsin... İçeriden kapıyı kilitledi.

Dizdarların karışması canını sıkımişti. İşte şehirde yaşamak da bir türlü esirlikti. Fakat dağ başında, köyde de sanatının kıymeti anlaşılmazdı. Birden ağır bir yorgunluk duydu. Kandilini yaktı. Üşendi. Ocağın soluna gelen alçak sedire el yordamıyla çıktı. Büyük bir ayı postundan ibaret olan yatağına uzandı.

Sıçrayarak uyandı. Kapısı vuruluyordu. Uyku sersemliği ile, “Kim o?” diye haykırdı.

“Aç çabuk!”

“...”

Sabah olmuştu. Kapının aralıklarında bembeyaz ışık çizgileri parlıyordu. O hiç böyle dalıp kalmaz, güneş doğmadan uyanırdı. Doğruldu. Yatağından atladı. Ayakkabılarını bulmadan yürüdü. Hızla kilidi açtı. Birdenbire açılan kapının dükkânı dolduran aydınlığı içinde, palabıyıklı, yüksek kavuklu dizdarbaşını gördü. Arkasında keçe külahlı, çifte hançerli genç yardımcıları da duruyorlardı. “Ne var?” der gibi yüzlerine baktı.

Dizdarbaşı, “Ali Usta, dükkânınızı arayacağız.” dedi.

Koca Ali hayretle sordu:

“Niçin?..”

“Bu gece Budak Bey’in mandırasında hırsızlıklar olmuş.”

“İyi, bana ne?..”

“İşte onun için dükkânı arayacağız.”

“O hırsızlıktan bana ne?”

“Hırsızlar çaldıkları bir kuzuyu köprüünün altında kesmişler. Meşin keselerin içindeki paraları alarak bir tanesini oraya bırakmışlar.”

“Bana ne?...”

“O keselerden bir tanesini de bu sabah senin dükkânının önünde bulduk. Sonra... Şu eşığe bak. Kan lekeleri var!”

Koca Ali, kamaşan gözleriyle kapısının temiz eşığına baktı. Gerçekten el kadar bir kan lekesi sürülmüştü. O, bu kırmızı lekeye dalgın dalgın bakarken, palabıyıklı dizdar, “Hem gece, geç vakit ben seni köprüünün üstünde gördüm. Orada ne arıyordun?” dedi.

“...”

Koca Ali, yine verecek bir cevap bulamadı. Önüne baktı, “Arayın.” diye geri çekildi. Dizdarla yardımcıları dükkâna girdiler. Örsün yanından geçen baş ağa haykırdı:

“Ay! İşte, işte!...”

“!...”

Koca Ali elinde olmadan dizdarın baktığı tarafa gözlerini çevirdi. Yeni yüzülmüş bir deri gördü. Şaşırdı. Yamaklar hemen deriyi yerden kaldırdılar. Açtılar. Daha ıslaktı. Bir ağalarının, bir de suçlunun yüzüne bakıyorlardı. Dizdarbaşı öfkelenerek sordu:

“Çaldığın paraları nereye sakladın?”

“Ben para çalmadım.”

“İnkâr etme, işte kuzunun derisi dükkânından çıktı.”

“Bu deriyi buraya ben koymadım.”

“Ya kim koydu?”

“Bilmiyorum.”

“...”

Koca Ali zaten çok söz söyleyemezdi. Subaşının karşısına çıkarıldığı zaman da, gece geç vakit köprünün üstünde ne aradığını anlatamadı. Dizdarların bulduğu bütün deliller aleyhine çıkıyordu. Budak Bey’in yeni sattığı beş yüz koyunun ücreti de mandıradan çalınmıştı.

İki güçlü hırsız, bekçi çobanını sımsıkı bağlamışlardı. Sonra canını çıkarıncaya kadar dövmüşler, hatta işkence için bir kolunu da kırmışlardı. Ertesi gün bu çoban, hâkimin huzurunda hırsızın birini Koca Ali’ye benzettiğini söyledi.

Gece geç vakte kadar dükkânına gelmemesi, derinin dükkânda, para keselerinden birinin kapısı önünde bulunması, Koca Ali’nin suçlanmasına yetti. Ne kadar inkâr etse de hırsız olmadığı açıklanamıyordu. Zaten nereden geldiği, nereli olduğu belli değildi...

Sol kolunun kesilmesine karar verildi.

Koca Ali bu kararı duyunca, ömründe ilk defa olarak sarardı. Dudaklarını ısırđı. Kazaya rızadan başka çare yoktu... Sendeleyerek ayağı kalktı. Hakikaten dik bir sesle, “Kolumu bırakın, kafamı kesin.” diye rica etti.

Bu, ömründe onun ilk ricasıydı. Fakat ihtiyar hâkim çok adaletliydi, “Hayır oğlum.” dedi. “Sen adam öldürmedin. Eğer çobanı öldürseydin, o zaman kafan giderdi. Ceza suça göredir. Sen yalnız hırsızlık ettin. Kolun kopacak. Hak böyle istiyor.”

“...”

Koca Ali'nin kolu kafasından çok değerliydi. Çeliğıe çifte suyu bu iki el sayesinde veriyor, bu iki el sayesinde sınırlarda savaşıan binlerce gaziye çelik kalkanları kıran, ağır zırhları yırtan, demir başlıkları ikiye biçen tüy gibi hafif kılıçlar yetiştiriyor, yok pahasına, pîr aşkına çalışıyordu.

Onu, Ağı Kapısı'nda dizdarların odası altına kapadılar. Kolunun kesileceğı günü burada bekliyor, hiç sesini çıkarmıyor, çolak kalınca örsünün başında çekiç vuramayacağını düşünerek üzülüyordu. Kolunun diyetini verecek on parası yoktu... Şimdiye kadar para için çalışmamıştı.

Bütün şehir halkı, Koca Ali gibi becerikli bir ustanın kolunun kesileceğıine acıdı. Bu kadar yakışıklı, mert, çalışkan, güçlü, güzel bir adamın ölünceye kadar sakat sürünmesine en duygusuz vicdanlar bile dayanamıyordu.

İşte herkes onu seviyordu.

Sipahiler, kendilerine pek ucuz kılıç döven bu adamı kurtarmaya sözleştiler. Şehrin en büyük zengini Hacı Mehmet'e müracaat ettiler. Bu adam, Karun kadar mal sahibi olduğı hâlde son derece cimriydi. Hâlâ şehrin pazar yerinde, küçük bir dükkânda kasaplık yapıyordu. Düşündü, taşındı, nazlandı. Suratını ekşitti. Başını salladı. Ama sipahilerle hoş geçinmek lazımdı.

“Mademki siz istiyorsunuz.” dedi. “Ben onun kolu için diyet veririm. Ama bir şartla...”

“Ne gibi?” diye sordular.

“Varın kendisine söyleyin. Eğer ben ölünceye kadar bana bedava hizmetçilik, çıraklık etmeye razı olursa...”

“Pekâlâ, pekâlâ...”

Sipahiler Ağa Kapı'sına koştular. Hacı Kasap'ın teklifini Koca Ali'ye söylediler. O, önce kasaplık bilmediğini ortaya sürdü. Kabul etmek istemiyordu. Sipahiler, “Adam sen de! Kasaplık iş mi? O kadar harp gördün. Kılıç salladın. Bağlı koyunu yere yatırıp kesemez misin?” diye ısrar ettiler. Kula kul olmak, ölümlü dünyada birisine minnettar kalmak üzüntülerin en ağırıydı.

O, daha çok gençken, vezir amcasının ikramını bile çekememiş, minnettar kalmamak için aile ocağından kaçmış, gurbet ellerine atılmıştı. Şimdi kör talihi, onu bak kime köle edecekti?

Sipahiler, “Hacının yaşı yetmiş aşmış... Zaten daha ne kadar yaşar ki... O ölünce yine sen hür kalır, bize kılıç yaparsın. Haydi, düşünme usta, düşünme.” diyorlardı.

Hacı Kasap, kesilecek kolun diyetini hâkime saydığı gün Koca Ali'yi arkasına taktı. Dükkâna getirdi. Bu adam gayet titiz, gayet huysuz, gayet berbat bir ihtiyardı. Hiç durmadan dırdır söylenirdi. Cimriliğinden şimdiye kadar bir hizmetçi, bir çırak tutamamıştı.

Koca Ali'yi eline geçirince hemen dükkânın köşesine bir yatak yerleştirdi. Üstüne bir örtü koydu. Geçti, oraya oturdu. Her şeyi ona yaptırmaya başladı. Ama her şeyi... Sabah namazından beş saat önce, şehirden iki saat ötedeki mandırasından o gün satılacak koyunları ona getiriyor, ona kestiriyor, ona yüzdürüyor, ona parçalattırıyor, ona sattırıyor... Ta akşam namazına kadar durmadan emirler veriyordu.

Zavallıya verdiği yalnız bulgur çorbasıydı. Bazen kendi artıklarını köpeğe verir gibi önüne atardı. Geceleri dükkânı baştan aşağı

yıkıyor, uykuya yatırmadan ertesi sabah için koyun getirmek üzere mandırasına yolluyordu. Odununu bile ormandan ona kestiriyor, suyunu ona taşıyor, her işini ona gördürüyordu.

Koca Ali, sade suya bulgur çorbasıyla bu kadar zahmetlere yıllarca göğüs gerebilecekti. Fakat Hacı Kasap'ın ikide bir, "Ulan Ali!... Kolunun diyetini ben verdim. Yoksa çolak kalacaktın." diye yaptığı iyiliği başına kakmasını çekemiyordu. Bir gün, iki gün, üç gün dişini sıktı. Durmadan çalıştı. Gece uyumadı. Gündüz koştu. Efendisinin karşısında el pençe divan durdu. Yine de şunları duydu:

"Kolunun diyetini ben verdim."

"..."

"Şimdi çolak kalacaktın, ha..."

"..."

"Benim sayemde kolun var."

"..."

Hacı Kasap, sanki bu sözleri "aferin" der gibi diline dolamıştı. Her emrinin yapılışından sonra kır sakallı, çirkin, sıska yüzünü ekşiterek mavi çukur gözleriyle onu tepeden turnağa kadar süzer: "Aklında tut, benim esirimsin!" der gibi verdiği diyeti hatırlatırdı. Koca Ali susar, kalbinin yırtıldığını, göğsüne sıcak sıcak bir şeyler yayıldığını, kilitlenen çenesinin çatırdadığını, şakaklarının attığını duyardı.

Geceleri uyuyamıyor, gündüzleri uğraşırken, mandıraya gidip gelirken, kesim evinde koyunları yüzerken, müşterilere et keserken, "Ne yapacağım, ne yapacağım?" diye düşünüyor, hiçbir şeye karar veremiyordu. Dünyada kimseye eyvallah etmeyerek yaşarken başına gelen bu bela neydi?

Kaçmayı namusuna yediremiyordu.

İşte o zaman sahiden hırsızlık etmiş olacaktı. Fakat bu adamın ikide bir yaptığını başa kakmasına tahammül etmek... Ölümünden çok zor, ölümden çok acı, ölümden çok ağırdı...

Hacı Kasap'a köle olduğunun tam haftasıydı. Günlerden cumaydı. Yine erkenden mandıraya gitmiş, koyunları getirmiş, kesim evinde yüzmüş, dükkândaki çengellere asmıştı. Tezgâhın solundaki büyük, yağlı siyah taşa satırları biliyor, yine “Ne yapacağım, ne yapacağım?” diye düşünüyor, dudaklarını ısıırıyordu.

Daha efendisi gelmemişti. Satırları bitirince büyük bıçakları bilemeye başladı. “Ne yapacağım, ne yapacağım?” düşüncesine öyle dalmıştı ki... Kasabın geldiğini duymadı. Ansızın uğursuzun boğuk sesi, yüreğini ağzına getirdi:

“Ne yapıyorsun be?...”

Döndü. Efendisi köşesinde oturmuş, çubuğunu tütürüyordu:

“Bıçakları biliyorum.” dedi.

“Hay tembel miskin hay!... Sabahtan beri ne yaptın?”

Cevap vermedi. Kapakları çürümüş bu küçük, bu hain, bu yılan gözlerle gözlerini kırpmadan baktı.

İhtiyar, beklemediği bu acı bakışa kızdı. Sordu:

“Ne bakıyorsun?”

“...”

Koca Ali sesini çıkaramıyor, bir hafta içinde belki beş yıllık hizmetini durup dinlenmeden yaptığı hâlde kendini yine “tembel, miskin” diye eleştirmeye sıklımayan bu kötü insanı ezici bir bakışla süzüyordu. Kalbi yırtılır gibi oluyor, göğsüne sıcak bir şeyler yayılıyor, çenesi kilitleniyor, şakakları zonkluyordu.

Koca Ali gözlerini açtı. Bir hafta buna nasıl sabretmişti? Şaşırıldı. Hacı Kasap çubuğu yanına bıraktı. Hizmetçisinin bu ağır bakışından kurtuluvermiş gibi dırlandı, “Kolunun diyetini benim verdiğimi unutuyorsun galiba,” dedi. “Ben olmasam şimdi çolak kalacaktın!..”

Koca Ali cevap vermedi. Acı acı gülümsedi. Kızardı. Sonra birden sarardı. Hızla döndü. Bilediği satırların en büyüğünü kapı. Sıvalı kolunu yüksek kıyma kütüğünün üstüne koydu. Kaldırdı, ağır

satırını öyle bir indirdi ki... O anda kopan kolunu tuttu. Gördüğü şeyin dehşetinden gözleri dışarı fırlayan Hacı Kasap'ın önüne, "Al bakalım şu diyetini verdiğin şeyi." diye hızla fırlattı.

Sonra elbisesinin kolsuz kalan yerine sıkı bir düğüm yaptı. Dükkândan çıktı.

Onun, zamanında geldiği yer gibi, şimdi gittiği yeri de kimse öğrenemedi.